(بەدران ئەحمەد حەبیب) ئەدیبە هەژارەکان دەخاتە خانەی هیچەوە..!.. غازی حەسەن

بەهەشتیش بە کەلکی هەژاران نایەت

پێشەکی

بەوە دەست پێ دەکەم کە (کافکا) گوتیەتی (من ئازار دەچێژم و تۆش ستایشی نووسینەکانم دەکەیت). ئەو پێی وایە بەرھەمھێنانی دەقی ئەدەبی و دەقی داھێنراو لە کێڵگەی ئازارەوە دەست پێ دەکات، ئەوەی دەقەکەش دەخوێنێتەوە، یان شیکاری دەکات و دەیڕەخنێنی ستایشی دەکات، یان دەیکاتە پەڕۆی بێنوێژ.

مەبەستم ئەوەیە هەژاریی کە دەکرێت پێناسەی جیاوازی بۆ بکرێت و ببەسترێتەوە بە بواری هەمەلایەنەوە، سەرچاوەیە بۆ زۆر شت، بێگومان هەژاری یەکسان دەکرێت بە نەهامەتی و لاوازیی و برسیەتی و نەزانین و دۆڕاو، بەکارھێنراو و کۆیلە و چەوساوە.. تاد. نووسەران و ئەدیبان (ئازار و ناخۆشی و نامۆیی و دڵتەنگی و نەبوونی و فشاری دەروونی و کۆمەڵایەتی… تاد) بە یەکێک لە سەرچاوەکان و ئەرکە داھێنرەکانی خۆیان دەزانن، واتە (کافکا) (ئازار) کە بەشێکە لە هەژاریی و جۆرێکە لە دۆخ و ژینگەی بەستراوە بە هەژاریی، بەئەرکی خۆی دەزانێت. (ستایش)یش دەبەستێتەوە بە (تۆ)ی خوێنەر و بەکارھێنەری بەرھەمە ئەدەبییەکان.

هەژاری ناکۆک نییە لەگەڵ داھێنان، بەڵکو سەرچاوەیەکی کارا و کاریگەریشە بۆ بەرھەمھێنانی دەق، ئەو دەقانەی دەتوانن سنووربڕ بن. بۆچوونی جیاوازیش هەیە، کە ڕاشکاوانە و بێ مێشک کوشین دەبێژن هەژاری ئابووری و عەقڵی و مەعریفی زەمینەساز نین بۆ داھێنان، بەڵکو خۆرکەن و بیژۆکی نێو ڕەسەنایەتی دەقن و جێگەی شایستەیان لە سەردەمدا نابیتەوە و وەکو کوڕە هەتیوو وان، هەموو کەس دەتوانێت تیلکیان پێوە بکات.

بۆ هەژاری؟

پرسیارێکە دەکرێت لە ڕوانگەی جیاوازیی ئابووری و کۆمەڵایەتی و ئایینی و ئەخلاقی و ئەدەبیش وەڵام بدرێتەوە. (ولیەم ڤۆلمان (William Vollmann لە کتێبی (Poor People) دا پرسیار لە

ژمارەیەک گروپی جیاواز لە وڵاتی لەیەکتر دووری دونیا دەکات و دەپرسێت ئەوە بۆ هەژارن؟. بەپێی پێوەری نەتەوە یەکگرتووەکان هەژاری ئەم بوارانە دەگرێتەوە: (ژیانی کورت، نەخوێندەواری، پەراوێزخستن، کەمی کەرەستەی سەرەتایی) و ئەم نووسەرەش ئەم شتانەی خستۆتە سەر ئەو بوارە: (دوورکەوتنەوە لە بەر چاوان، شێوانی جەستە، ڕەتکردنەوەی کۆمەڵایەتی، وابەستەیی، هەستکردن بە ئازار و نامۆبوون و بێباکی، سەرباری زۆربوونی قەرزەکان و لەدەستدانی کەرامەت و تێکشانی ڕۆژانە لە پێناو مانەوە و هەبوون). (https://www.alwatan.com.sa/article/27717).

زانین و فێربوون و دەستبەرکردنی مافی یەکسان لە خوێندن و پەرەپێدانی توانای ئابووری و بەرهەمهێنان لە پێناو چەسپاندنی دادپەروەریی دارایی و کۆمەڵایەتی و کەلتووری و فێربوون دەرفەت دروست دەکات هەژاری چەشنی مەڕە گەڕە لاواز بێت. ئەمە تەنیا هەژاری ئابووری بنبڕ ناکات، بەڵکو توانای عەقڵی و زانین و پێگەیشتنی تاکیش پەرە پێ دەدات.

واتە هەژاری هەر بە تەنیا پەیوەندی بە داهێنان و نووسین نییە، بەڵکو پرسێکی گشتگیرە، زۆر بوار دەگرێتەوە هەمووشیان پەیوەندییان بە خودی مرۆڤ و تواناکانی و هێزی خۆگونجان و ڕەتکردنەوە و یاخبوونییەوە هەیە. داهێنان لە کردەوەدا پەیوەندییەکی ختووکەدەری بە کردەی یاخیبوون و جیاواز بیرکردنەوە و ستایل و شێوازی تایبەتمەندەوە هەیە.

هەژار بە دەرەوەی بەهەشتی فکر

کە بیر دەکەینەوە واتە هەین، کە خەیاڵاندنمان بۆ خۆمان و دەروپشتمان هەیە، واتە دەتوانین پێناسەی خۆمان و ئەو شتانەش بکەین، کە پەیوەندیمان پێیانەوە هەیە. ئەو مرۆڤانەی لە فکر و بیرکردنەوە هەژارن، جێگەی بەزەیین لەناو کۆمەڵگەدا، هەر ئەوانیش پەراوێز دەخرێن و دەبنە بنیشتە خۆشەی بن زاران و کاتیان پێ دەکوژن و دەبنە قەشمەرجاری مەجلیسان و منداڵە هورتکە بەپێندیان دەبەن. بە واتایەکی دیکە هەژارەکان دەبێت هەمیشە لەدەرەوەی بەهەشتی فکردا بن و شایانی هیچ بەهەشتێک نین، ئەوان بەدوای خەیاڵی تەڵەکراوەوەن و پەنجە لە خۆڵە هورتکەی بەردەم ڕەشەبا وەردەن.

دەوڵەمەندی کلاسیکی دیوەخانی کۆنینەی هەس و پەیوەندییەکانیان بەستراوەتەوە بە کەلتووری کۆن و لەسەردەمی مۆدێرنەدا کە دەبنەوە و مۆدێرنیش خودانی دیوەخانی ئەنتەرنێت و گازینۆ و کۆمپانیای کچ

بەکرێدان و کوڕ سازاندن و قەڵای گەورە و بازرگانی و ڕاکێشان و داکێشان و قۆرخکردنی نیوەی وڵات و جلکی کەشخە و فرەژندارییە، لەکردەوەدا دەوڵەمەندیی پەیوەندی بە توانا و سنوور و هێزی خەیاڵ و بیرکردنەوەی کەسەکانەوە هەیە.

کاک (بەدارن حەبیب ئەحمەد) لە بابەتێکی دوو بەش بەناوی (بۆچی ئێمە داهێنانمان نییە؟) و (دیسان ئێمە و نەبوونی داهێنان) کە لەسایتی (دیاسپۆرا) بڵاوکراوەتەوە (https://diasporawf.org/thoughtresearch-ckb-ku/5943/)، ئازایانە و ڕاشکاوانە و ئاشکرا بیروڕای خۆی بۆ گفتوگۆ، یان لە ئاکامی گفتوگۆ لەگەڵ هەندێک کەس نمایش کردووە و هەژارەکان دەخاتە دەرەوەی مێژووی داهێنان و بیرکردنەوە و هەموو تواناکانیان دەکاتە سفر. پێی وایە نووسەرە هەژارەکان وەکو ڕەشە خەڵک و پرۆلیتاریا (هەندێک لە ه□ر□و□ی ئاژەلن) بۆ ئەمەش پەنا وەبەر بیرکردنەوەی (مەسعوود محەمەد)ی بیرتیژ وناوداری کورد بردووە، لەکاتێکدا دەزانین و شاراوە نییە ئەم نووسەرە دیارەی کورد بەنووسین و لێکدانەوەکانی فکری چەپ و مارکسی ڕەت دەکردەوە، بۆیە لەڕوانگەیەکی نەتەوەیی و پشتئەستوور بە (فکری دەرەبەگی نەتەوەیی) شیکاری دیاردە ئابووری و کۆمەڵایەتییەکان و ژینگە سیاسی و ئەدەبییەکانی دەکرد، ئەمەش پەیوەندی بە نەبوونی شارەوە هەیە.

(بەدران ئەحمەد حەبیب) بەنیازی وەردانەوە و لێکدانەوە و گفتوگۆیەکی تۆکمە، بۆ گەیشتنە سەر ساخە، دەئاخف□ت و دەبێژێت: “من باسی چینی ژێرەوە دەکەم، ئەم چینە دەسکورت نییە تەنیا لەڕووی ئابوورییەوە، لە شێوە ژیانی سەردەمانەیشدا دەسکورتە”، تا دەڵێت: “چینی ژێرەوەی کۆمەڵگەی کوردی، لە شاریش بێت هەر لادێیانە بەسەر دەبات، لە هەندەرانیش بژیت هەر وایە. ئەم چینە لە بیر و تاقیکردنەوەی سەربەخۆیانەیەدا ڕووت و ڕەجاڵن بۆیە نەک تەنیا بۆ کاری داهێنانی هونەرییانە، بۆ هیچ کارێکی تری سەردەمیانە دەست نادەن، مەگەر کەسێک توانیبێتی خۆی بگۆڕێت، کە ئەمەیش زۆر کەمە”. ئەو وەهای لێکداوەتەوە، قسەکانی هێندە ڕاستو□خ□ن، لێکدانەوە و پاساو و پشکنین و گومان لێچاندنی پێویست نییە.

لەبیری نەکەین گەشەکردنی ئابووری کاریگەریی لەسەر عەقڵ و نەریت و جلوبەرگ و زمان و شێوازی پەیوەندیش لەنێوان تاکەکان و ئازادی تاکە کەسیی و خۆڕووتکردنەوە و ئاشکرا دەربڕینی هەست و بیری هاو□گ□زی و هەڵسوکەوتی نامۆش دەبێت. کۆمەڵگە بەقسەی گەورە و پفدانی فکری و نواندن ناگۆڕێت. ئەو چینی هەژار یەکسان دەکات بە (ژێرەوە) و لە بواری ئابووری و ژیانی سەردەمانەش بە دەستکورتی دەزانێت و پێناسەی دەکات.

بێ؟ ئەو چینەی هەژارە دەبێت پەناسە و پێگەکەی لەڕووی دەروونی و کار و پلە و پایە و بەشداری و بەدەستهێنانی دەسەڵاتیش (لەژێرەوە بێت!!!)؟. ئەم ژێرەوەیە لەتەک ئەوەی نزمکردنەوەی پلە و پایەی کۆمەڵایەتی تێدایە لەخراپەوە بۆ خراپترین پێگەی ئینسانی و چینایەتی دادەنرێت، لەهەمان گاڤیشدا وەکو سێکس سووکایەتی پێکردن لەخۆ دەگرێت، بۆ دەبێت هەژار هەمیشە لەژێری ژێرەوە بێت، هەر دەشێک بێت، لەڤە نەبێت.
(بەدران ئەحمەد حەبیب) زمانزانێکی وردە و لە دەربڕینیش دەزانێت پەیڤ و قسەکردن کوێیان ژان دەکات و هیچ شتێک ناشارێتەوە، کە “هەژارەکان وەکو چین بە هیچ کارێکی سەردەمیانە دەست نادەن”. من لەوە نەگەیشتم سنوورەکان و جۆری کاری سەردەمیانە چین؟. ئەگەر مەبەستی نووسینی (ڕۆمانە) دەبووایە ئەوانە بە پارەی ئەستوور و دەق نەشکاوی بەندار پلەی زانستی بەرز و دەسەڵات و کارگەر و بازرگانی و گەڕان لە وڵاتەکانی دونیایان بەدەستهێناوە، نەک شیاوی سەردەمەکە بوونایە، بەڵکو پێشڕەوی داهێنان و خەیاڵاندن و بیرکردنەوەی جیهانیش بن. دەبووایە (دەوڵەمەندە پارەدارە لووسکەکان) خاوەنی ڕۆمان بۆ چەندین زمانی زیندووی جیهانیی بوونایە.
ئەو دیاردە و مێژوو و کەلتوور و شۆڕشی کوردستان و بزاڤی تێکۆشانی نەتەوەش بە ئازادی بە فەشەلێکی بەردەوام دەزانێت و پێی وایە ئەمەش پەیوەندی بە پێگە و بەشداری و ڕێبەرایەتی هەژارەکانەوە هەیە. کەواتە، کە گروپ و چینێکی دەوڵەمەندی (سەرەوە!!!) نەبوو، تێکۆشانیش ناتوانێت نوقورچە لە خەونەکان بدات. بزاڤەکە دەکەوێتە دەرەوەی کایە و واقیعی مێژوویی و سەردەمەکەی خۆشی.
بەڕاستی دەبێت لێرە بووەستین و پتر لە پرسیارێک و زیاتر لە گریمانەیەک بۆ بۆچوونەکان و ئەم پەیوەنیدی و کاردانەوە و هاوسەنگ نەبوونە لە خۆمان بکەین، ئایا ئەو ملیار هەژارەی لە دونیادا دەژین، بەڕاستی شیاوی ژیانی سەردەمیانە نین و هێشتا وەکو گوندییەک، یان بێ عەقڵ و نەزان و نەزۆک و ترسنۆک و حیزی بن حیزان و لە هەروەی ئاژەڵ دادەنرێن؟.
نامەوێت لێرەدا باسی فکری مارکسیزم بکەم، کە لە ئەنجامی کۆمەڵێک هۆکار چەن چەقیی و مەسەلەکانی خستەوە بەردەم لێکدانەوەی نوێ و پێداچوونەوە و هێشتاش بە گومانەوە لە زۆر بواری ئەم تیۆرە سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابوورییە دەڕوانرێت. پرسیاری من ئەوەیە ئەگەر ڕێبەرایەتی کرێکاران لەدەرەوەی خودی کرێکاران کرا، دەبێت ژیان و تەکنیک و عەقڵ و توانای کرێکاران وەکو خودی ئەو ڕێبەرانە لێبکرێت، کە هینی چینی سەرەوەن، یان دەبێت ئەوانەی لە دەرەوە

چینی کرێکارەوە ڕێبەرایەتی کرێکاران دەکەن، دەبێت وەکو کرێکاران ڕەفتار بکەن و بژین و بیربکەنەوە و هەرچی هەیانە بیکەنە قوربانی هەژارەکان؟ ئەو کاتە شتەکان چەندی بەچەندی دەبێت؟!
لە نموونە هێنانەوە دەربارەی پێگە و ژینگەی پێگەیینی (تۆلستۆی) دەبێژێت من "باسی کۆمەڵگە دەکەم، نەک تاک". لێرەدا هەژاری مانایەکی دیکە و تام و ڕەوتێکی دیکەی جیاواز وەردەگرێت، منیش پێم وایە تاک و کۆمەڵگە بەیەکەوە بەستراون، ئەم پاساوە جۆرێکە لە سڕکردن و بچووکردنەوەی دەزی ورووژێنراوی ئاماژەپێکراو، یان سەرنج گەڕینە لە بابەتێک بۆ بابەتێکی دیکە. "کۆمەڵگەی فرە وشیار"، دەتوانێت ڕۆمانی مێژوویی سنووربڕ بەرهەم بهێنێت. (بەدران ئەحمەد حەبیب) نایشارێتەوە و بە منەتانە و وەکو ئاو خواردنەوە زۆر بەسانایی و بە سەلیقەیەکی زۆری پێیقدارانە هەموو شتێک لە چینی هەژار دەستێنێتەوە و دەیسپێرێتە دەستی چینی سەرەوەی کۆمەڵگە" بۆیە نایشارێتەوە (ئابووری و هونەر و سیاسەت) دەبێت بخرێتە چنگی چینی سەرەوەی کۆمەڵگە. ئەمە هەمووەمان ئەگەر خواری نەکەینەوە دەزانین، (چینی سەرەوە کێیە و چ هێز و پێکهاتە و ڕەزایەکی بە ڕەزایان) هەیە و پێچەوانەی (ڕووت و ڕەجاڕەکان) هەندێ پشتە و بە ئەتەکێت و زەوقساز و زمانساز و سێکسسازن، لەبەر ڕێکپێشی ناتوانن خۆرا جووڵەش بکەن. ئەوەندی خەمی ئووتوی جلک و پیس نەبوونی قاڵتاغ و تەز نەگرتنی تۆمبێلە هەرە نوێیەکەیان و کچە مۆدێرنەکان و نێرگەلە شەو و ڕابواردنی ڕۆژ هەیە، فیکە بە عەوام لە دەدەن و داهێنان بە گۆن و مریشک بە پێپیتەوە دەناسنەوە، لە ئابووری مارکس و لە هونەر پیکاسۆ و لە سیاسەت ترەمپن.
ناتوانم بە خاوەنی ئەم بۆچوونە کە شیاوی گفتوگۆیەکی قووڵ و جدییە، بێژم، نابێت وا بڵێیت ئەوە کوفرە و سووکایەتی بە هەژاران دەکەی، چونکە هەر شتێک بچێتە خانەی فکرەوە جێگەی پێشوازیی و گفتوگۆیە. لەڕاستیدا کوردستان هێشتا لە پەیوەندی گوندیانەدا دەژیت، کەسانێک پێیان وایە ڕۆمان نووسین دوا پلە و پێگە و هێزی داهێنانی تاکە. ئەمە بە نیشانە و هێمای تەڕکردنی گوند و پەیوەندییە کۆنە پاشکەوتووەکان دێت. هێشیانە (قاوە خواردنەوە و بەکارهێنانی هەندێک وشەی بیانی و قسەکردنی بە سنوور) بە داهێنان دەزانن.
لەبارەی نەبوونی داهێنان و ڕۆمانی سەردەمیانە (بەدران ئەحمەد حەبیب) دەبێژێت: "کەسێک ڕووت و ڕەجاڕەی هزر بێت وا دەزانێت ڕۆمان دەستکردنی خەیاڵە، نازانێت خەیاڵیش باکگراوندی خۆی دەوێت. لای کوردی ماڵوێران لاپتۆپێکە و قاوەیەکە و بە دانیشە".
لێرەدا هەژاری دەبەستێنێتەوە بە هەژاری لە عەقڵ و فکر، واتە

تەوانینە کۆمەڵایەتییەکانی دەخاتە نێو بازنەیەکی داخراوی هێلی سوور و مەسەلەکە وەکو کێشەی هزر و عەقڵ گوزارشت لێ دەکات. بەڵێ هەژاریی فکریی، هەژارییەکی ترسناک و قورسە. وەلێ دیسان چینی سەرەوە (حووکمڕان، دەوڵەمەند، حاکم، ئەندازیار، دکتۆر… تاد) بە خودانی عەقڵ و مەعریفە دادەنرێت، ئەگەر ئەوە پێوانە بووایە، کە هێنووکە ژمارەیەکی یەکجار زۆر پرۆفیسۆر و یاریدەدەری پرۆفیسۆر و خودانی بڕوانامەی دکتۆرا و ماستەر لە کوردستان هەیە، بەشی هەموو چین دەکات، دەبووایە کردەی عەقڵداری و داهێنان و پێشکەوتن لە مەریخ بووایە.

پاساوی چییە

(بەدران ئەحمەد حەبیب) هۆکاری نەبوونی داهێنان و هزر و کەلتووری پێشکەوتوو وەکو پاساوێکی لۆژیکی ئاماژە پێ دەکات و دەڵێت: "ناگەن بە سقفەری ئەدەبی گەلانی پێشکەوتوو، کە من هۆی ئەمە بە پلەی یەک دەگەڕێمەوە بۆ هەژاریی ئابووری، هەژاریی ئابووریش سەرچاوەی هەژاریی کولتوورییە، ئەمە نەیهێشتووە ئێمە شارمان بۆ دروست ببێ" . ئینجا پاساوی دیکەی بۆ نەبوونی داهێنان بەکارهێناوە، کە بریتییە لەوەی "ئێمە لادێمان شارمان بەڕێوە دەبا و دەیترسێنێ و سووڕ و گووڕی دەدا".

ویستم لە دراوسێکەم بپرسم ئەرێ چەنێ تۆ لە هەموو شتێک دەزانی و منیش لەهیچ نازانم تەنیا نووسین نەبێت. دوایی بیرم کردەوە ئەو تەنیا لە نووسین نازانێت و هەموو شتێک دەزانێت. واتە ئەو هەژار نییە، لە چینی مام ناوەندە، بەڵام زۆربەی ئەو شتانەی ئەو دەیزانێت پەیوەندی بە (هەژاریی فکریی) نییە. تەنیا ئەو دەتوانێت پەیوەندییەکی کۆمەڵایەتی زۆر باش و سەرکەوتوو لەگەڵ هەموو خەڵک دروست بکات، کەچی من ناتوانم ئەوە بکەم. ئەو لە پەراوێز دەژیت و خاوەنی هیچ دەسەڵاتێک و پێگەیەکی کۆمەڵایەتی نییە، بەڵام من بەهۆی نووسینەوە نێوبانگم هەیە. ئەو فکرەیەکی زۆر و فرە ڕەهەندی هەیە، بەڵام هێزی بیرکردنەوەی دابەشبووە، منیش هێزی بیرکردنەوەم لە بازنە و نێوەندێکی دیارکراودا چڕکردۆتەوە.

ئایا هەژاری فکری لە کوێیە؟. (بەدران ئەحمەد حەبیب) دەبێژێت: "من تەنیا دوو نووسەری کوردم ناسی لە چینی سەرەوە هاتبنە ناو دنیای نووسین، مەسعوود محەمەد و خەسرەو جاف، ئەوی تر هەمووی لە ڕەشووڕووتی ژێرەوە سەری هەڵداوە، کە ڕەشی و ڕووتی لە ژیانی خۆیاندا داهێنانیان نەکردووە،".

لە بوارێکی دیکەدا دەبێژێت: "هۆ ئەوەیە زۆرینەی نووسەرانی کورد لە چینی ئابووری و کۆمەڵایەتیی ژێرەوە هاتوون، وەک بنەوایش،

هەژاری داهێنانی لە پێیا نابێت، هەژاری و دەسکورتی هیچ ڕێژەک لە مێژوودا داهێنانیان نەبووە”.

لە لێکدانەوەی ئەم بەگەیەدا جارێکی دیکە دەگەڕێتەوە سەر (کردەی کۆمەڵایەتی و ئابووری) کە هۆکارن بۆ ئەوەی ئەدیب و کەسی هەژار داهێنان نەکەن، ئەم پرۆسەیە دەبەستێتەوە بە سەرتاپای مێژوو. واتە بەدرێژایی مێژوو، هەژار لەبەر ئەوەی سەر بە چینی هەژاری ئابوورییە، بۆیە داهێنانیان لە پێیدا نەبووە و بە دڵنیاییەوە جەخت دەکاتەوە کە هەژاری و دەسکورتی لە مێژوودا هیچ داهێنانێکی نەبووە.

ئەگەر لە ڕوانگەی زانستی پزیشکی باسی توانای بیرکردنەوە و قەبارەی مێشک و وزەی بەکارهێنانی مێشک بکرێت، کە کێشەیان لەگەڵ داهێنان هەیە، ئەمە دەمانباتە نێو باسێکی زانستی و قووڵ، ئەگەر ئەمە لەڕوانگەی زانستی کۆمەڵایەتی و دەروونناسی لێکبدەینەوە، پێویستمان بە سەرچاوە و لێکدانەوەی هەمەجۆر و فرە ڕەهەند هەیە، کە بەستراونەتەوە بە پەیوەندی بەرهەمهێنان و ژینگەی کۆمەڵایەتی و چینایەتی و دۆخی دەروونی تاک و ئەو پەیوەندییە دەروونیی و ئەخلاقیانەی لە نێوان (تاک و کۆمەڵگە)، (تاک و تاک) بەرجەستەیە. من لەوە پشتڕاستم (بەدران ئەحمەد حەبیب) هەروا بە گەترە و بە مەزەندە و لێکدانەوە ئەم بۆچوونە پڕ مشتومڕە ناخاتەڕوو، باسێکە تەژییە لە بابەتی فرەچەشن.

کورد داهێنەر نییە

(بەدران ئەحمەد حەبیب) دەڵێت “هۆ ئەوەیە زۆرینەی نووسەرانی کورد لە چینی ئابووری و کۆمەڵایەتیی ژێرەوە هاتوون، وەک بنەوایش، هەژاری داهێنانی لە پێیا نابێت، هەژاری و دەسکورتی هیچ ڕێژەک لە مێژوودا داهێنانیان نەبووە،”.

هەژاریی فکریی و هەژاری ئابووری و هەژاری ئەدیبی کورد دەبەستێتەوە بەوەی، کە: “نووسەر هەیە دوو جار بۆی نەلواوە بچێ بۆ دهۆک، یان بە تەری بە پشوو سەری وڵاتێکی دوور بدات، ژیانی رابواردنی شەوانی نەبینیوە، نەگیراوە، لە گرتیگە سەبارەت بە سیاسەتەوە دارکارییان نەکردووە، داریان تێ نەبڕیوە، خۆشاردنەوەی لە ترسی پۆلیس نەکردووە، مەبازی و نەربازی نەبووە، هاوڕێکی نەبووە لە دواوە بدات، خۆیشی نەیداوە، کۆڕ و کۆبوونەوەی شەوانی دەوڵەمەندانی نەبینیوە، کەیهەی پێک هەڵدان و دەست تێکەڵیی لەگەڵ ژنی بە مێردا نەبووە، هاوڕێایەتیی فشەکەرێکی بەناوبانگی نەکردووە، بە یەک جاریش تێر نان نەبووە”.

دەمەوێت ئاماژە بە قسەیەکی ملیاردەری ئەمەریکیی (بیل گرەس) بەڕێوەبەری جێبەجێکاری کۆمپانیای پیمکۆ ئینقێستمەنت مەنجەمەنت لە کالیفۆرینا بکەم، کە دەبێژێت : "دەوڵەمەند بوون لەسەر حیسابی هەژاران هەستێکی خۆ بەتاوانبارزان دروست دەکات، ئەمەش وایکردووە دەست بە بەزەیی هاتنەوە بە هەژاران بکەم". واتە دەکرێت بڵێین ئەوانە لەسەر حیسابی هەژارەکان دەوڵەمەند بوون، دەکرێت ئەو هەستە مرۆییە بیان وروژێنێت، کە دەبنە مایەی دروستکردنی جیاوازییەکی تەقێنەر.

بەپێی ئەم بۆچوون و سەرەهەکارانە بێت کە (بەدران) ئاماژەی پێکردوون کەسی داهێنەر دەبێت ((لە گرتیگە سەبارەت بە سیاسەتەوە دارکاریان نەکردووە، داریان تێ نەبەیوە، خۆشاردنەوەی لە ترسی پۆلیس نەکردووە، مەبازی و نەربازیی نەبووە، هاوڕێکی نەبووە لە دواوە بدات، خۆیشی نەیداوە، کەڵ و کەبوونەوەی شەوانی دەوڵەمەندانی نەبینیوە، کۆیهەی پێک هەڵدان و دەست تێکەڵیی لەگەڵ ژنی بە مەردا نەبووە، هاوڕێایەتیی فشەکەرەکی بەناوبانگی نەکردووە، بە یەک جاریش تەر نان نەبووە)).

بەڵێ ئەمەی لەم بۆچوونە هەست پێ دەکرێت و وەکو چەقۆڵەگە دەبینرێت بە شیکردنەوەی کەشەی داهێنان و چینەکان، لە ڕوانگەیەکی پراگماتیکی سەیریان بکەین بە مەرجی کەسانی داهێنەر دادەنرێن و کەسەکەش لە چینی هەژاران نییە، دەبێت نیشانە و هەمای کەسایەتی ئەدیبێک و هونەرمەندێک و هزرقانێکی داهێنەر بێت، دەبێت ئەم سیفەتانەشی تێدا بێت، کەوانە ئەم کەسە داهێنەرە:

یەکەم: دەبێت یەکێک لە ئەندامە دیار و کاریگەر و بزێزەکەی چینی (سەرەوە!!) بێت، چونکە داهێنان تەنیا لەم چینە دەوەشێتەوە.

دووەم: پەیوستە داهێنەر ئەگەر ئەم شتانەشی بەسەر نەهاتبێت و وای نەکرد بێت، ئەوە دەبێت زانیاری و مەعریفەی لەبارەی ئەم شتانە هەبێت و ڕاستەوخۆ شتەکانی بینیبێت.

هەژاری ئابووری سەرچاوەیە بە دواکەوتن و لەپاش مانەوەی چینەکی بەرفراوانی کۆمەڵگە، بەڵام ئەمە بەمانای ئەوە نییە ئەوانەی لە چینی (سەرەوەن!!) هەموویان عاقڵ و ژیر و داهێنەر و مرۆقی بەهێزی (سوپەرمان) بن. لە کۆمەڵگەی کوردیدا ئەوانەی دەزانن (نەزانین کارەساتە و پەیوستیان بە نەمانی تاریکی و کوێرەوەرییە) چینی هەژارن، یـــان ئەوانەن، کە لەنێـــو ئەم چینەدا پێ دەگەن.

بەپێچەوانەوە چینی (دەرەبەگ و دەوڵەمەند و کۆشخە) دەیانەوێت ئەم چینە لەنەو دواکەوتندا سەرچەپی نەزانین بگرن، زانست و مەعریفە کۆنترۆڵ دەکەن لەپێناو خزمەتی خۆیان بە دواکەتوو هێشتنەوەی چینی

هەژار. هەژار لەزەت لە قوربانی دان وەردەگرێت و چینی سەرەوەش لەزەت لە بەدەستهێنانی دەستکەوت.

دیماهی

بە پوختی و کورتی دەکرێت سەرنجەکان بە شێوەیەکی گشتی لەم خاڵانە چڕ بکەینەوە:
یەکەم: یاخی و منجڕ و شێتانە ئەوانەن، کە لەنێو چینی هەژاراندا دەردەکەون و مەیلیان بەرەو ڕێچکە شکاندن و داهێنانە. ئەوەی دەیەوێت زۆرتینی دەستکەوێت و سەکێشیش نەکات چینی سەرەوەیە. لێرەدا (مشەخۆری) دەبێتە بابەتێکی یەکجار گرنگ. ئایا داهێنەران مشەخۆرن، یان مشەخوراو. بەکارهێنراون، یان بەکارهێن. داهێنەری هەژار بابەتی تێگەیشتن و هاندان و وریاکردنەوە و نمایشی زولم بەرهەم دەهێنێت، داهێنەری چینی سەرەوە لەزەت لە جوانی و سێکس و ڕابواردن و شاردنەوەی ئەو شتانە دەکات، کە داهێنەری چینی هەژار ئاماژەی پێ دەکات.
دووەم: هەژارەکان خودانی مەعریفەیەکی قووڵی کەلتووری و فکری نین، بەڵام ل□ پێناو مەعریفەدا ئامادەی قوربانین. دەوڵەمەندەکانیش خاوەنی مەعریفەکەن، بەڵام کۆنترۆڵی مەعریفە بەدەستەوە دەگرن. داهێنان بە گۆڕان و سنووربەزاندنی دەناسرێتەوە. هەژار ل□ پێناو گۆڕان دەجەنگێت، دەوڵەمەندیش ل□ پێناو هێشتنەوەی شتەکان وەکو خۆی ئاهەنگ دەگێڕێت. داهێنەری هەژار ل□ پێناو نەهێشتنی زیندان، دەچێتە زیندان، داهێنەری چینی سەرەوەش ل□ پێناو هێشتنەوەی زیندان کلیل دروست دەکات.
سێیەم: زمانزان بە مانای تێگەیشتن لە شتەکان و بەکارهێنان د□□ت، □□ماننووس پێویستە لەم بوارەدا وریا و کارا و دەستکراوە بێت. زمانی شار (سنووردارە، زمانی گوند لێی دەزێت).لە بەکارهێنانی زمان لەوە دەگەین، کە کێ گوندییە و کێ شارییە.
چوارەم: گەڕان بەدوای کەرەستەی شار لەنێو شار، نەک کەرەستەی گوند لەنێو شار، کێشەیەکی زەقی ئەم سەردەمەیە. ڕاست دەکەی کاڤێک ترسی بەڕێوەبردنی عەقڵی شار لەلایەن گوندەوە هەیە، داهێنان دەکەوێتە ناکۆکییەکی توند و سەخت. ئێمە هێشتا شارمان بە مانا کۆمەڵایەتی و سێکسی و ئابووری و دەروونی و دیزاین و پەیوەندییەکانی تاک و کەلتوور و رەفتار تاک و زمانیش نییە.
پێنجەم: معانات و نەبوونی و هەژاری یەکێکن لە سەرچاوەکانی هاندانی مرۆڤ بۆ بیرکردنەوە لە داهێنان، هەرچەندە لەگەڵ یەکێکی وەکو (تۆلستۆی) نایەتەوە لەکاتێکدا (دیستۆفکسی) سەختی ژیان بەشی

هەرە زۆری تەمەنی ئەوی داگیر کردبوو، بەڵام پێچەوانەی ئەمە (بەدران ئەحمەد حەبیب) کەسانێکی هەژاری دارایی و ئابووری بە سەرچاوەیەکی دەستکورتی دیاری بیرکردنەوە لەگەیشتنە داهێنان دادەنێت. لەمەدا پێمان دەڵێت چەپخوازەکان لە لێکدانەوەی ئەم بوارە کورتیان هێنا، بەڵام لە ژینگەی سەرمایەداریش مەرج نییە داهێنەرەکان هەموویان لە بنەماڵەی خانەدان و خودان دەسەڵات و پێگەی باڵای کۆمەڵایەتی و دەوڵەمەندەکان بن.
شەشەم: بەم پێورە بێت کاک (بەدران) بەهەشتیش بۆ شیاوی هەژاران نازانرێت.

لە دیماهیدا دەتوانم بێژم، مێژوو نموونەی زۆری تێدایە هەژارەکان توانای بیرکردنەوە و دروستکردنی خەیاڵ و دۆزینەوەی واقیعیان هەبووە، هەندێک دەوڵەمەند و خانەدانی داهێنەر بە دۆزینەوەی هەقیقەتی ژیانی هەژارەکان وازیان لە سامان و دەسەڵاتی خۆیان هێناوە و بەدەستی نەبوونی تووشی ئازار و کێشەی زۆر هاتوون. لەنێو ئەدەبی کوردیدا ئەوانەی هەژارن و لەدەرەوەی دەسەڵات و توانای ئابوورین (نووسەر و ئەدیبەکانن) هەر ئەوانیشن دەتوانن بیر بکەنەوە، خەیاڵیان هەیە و دەتوانن پێشەنگ بن، بەڵام مەیلی تووندیان لە خۆ پەراوێزخستن، دەرنەکەوتن، کشانەوە بۆ ڕیزی پشتەوە، خۆدزینەوە لە گفتوگۆی جدی هەیە. هەیانە نایەوێت کورتانی خواری هیچ کەرێک ڕاست بکاتەوە، تاژی جلکراوی هیچ ڕاوچییەک تاو بدات، پەیوەندییە سێکسییەکانی گروپی سەرەوە بجەڵبێنێت، هۆکاری تاریکی نمیاش دەکات و ئاشکرای ناکات، دیزە بەدەر خوونەکردن بە پیشەیەکی داهێنەرانە و لاشەڵانەی ئەدەب و داهێنان دەزانێت.
لەگەڵ ئەوەشدا تەنیا یەک هۆکار نابێتە سەرچاوە و بنەما بۆ ئەوەی بێژین ئەوەی لە تۆ و ڕەگەزی ئەم چینەش بێت، داهێنەر نین، بەڵکو کێشەی دیکەش هەن و ناشبڕێنەوە و دەکرێت گفتوگۆی سوودبەخشی لەبارەوە بکرێت. دەستخۆش کاک (بەدران) باسێکت وروژاندووە کەسانی ئازا لە بیرکردنەوە، خودان زمانی دەربرین و ئازاد دکارن بینووسن.

غازی حەسەن